

УДК 35.076.2, 342.7

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-10](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-10)

Пушкаренко Сергій Олегович,

магістр, Навчально-науковий інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка», 65044, м. Одеса, просп. Шевченка, 1, e-mail: Zcypras@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7159-5070>

Pushkarenko Serhiy Olegovich,

Master, Education and Research Institute of Public Service and Management of the National University "Odesa Polytechnic", 65044, Odesa, Shevchenka Avenue, 1, e-mail: Zcypras@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7159-5070>

ЗАКРІПЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПАХ

Анотація. У статті розглядаються різноманітні аспекти закріплення інституційного механізму захисту прав людини в конституційних принципах. Верховенство права, рівність, справедливість, законність, їх співвідношення активно обговорюється у сучасній українській юридичній науці та науці публічного управління. Автор акцентує увагу, що верховенство права є фундаментальним принципом, на якому базується закріплення інституційного механізму захисту прав людини в конституційних принципах. Автор приходить до висновків що завдяки поєднання принципів досягається, по-перше, необхідний баланс конституційних цінностей при їхній реалізації в чинному законодавстві, а по-друге – в правозастосовній практиці, у випадку виникнення прогалин і протиріч у чинному законодавстві. До основних конституційних засад інституційного механізму захисту прав людини, слід віднести такі принципи як верховенство права, принцип рівності перед законом та судом, принцип справедливості та принцип законності.

Також у ході дослідження ми прийшли до розуміння що: законність як принцип поведінки суб'єктів права, законність як принцип функціонування державних органів, посадових осіб по суті є вимогою добровільного виконання суб'єктами права своїх обов'язків та реалізації ними прав, законних інтересів у межах права. Основними гарантіями законності як принципу поведінки суб'єктів права є: 1) конституційне закріплення прав та свобод людини і громадянина; 2) створення необхідних умов для добровільної реалізації суб'єктами права законоположень; 3) рівність прав суб'єктів; 4) невідворотність відповідальності за скоєні правопорушення; 5) діяльність у сфері права на основі загальнодозвільного принципу дозволено все, що не заборонено законом. В межах широкого підходу до розуміння сутності законності в її зміст включається не лише загальнообов'язковість правових приписів для всіх суб'єктів права, а й верховенство закону, рівність суб'єктів права перед законом, ефективність роботи державного апарату тощо.

Мета роботи: дослідити закріплення інституційного механізму захисту прав людини в конституційних принципах.

Методологія. Загальновідомо, що права та свободи особи – це соціальні блага, які мають найвищу цінність. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Проблема суті й реалізації поняття «права та свободи людини і громадянина» є ключовою в життєдіяльності суспільства, яке претендує на статус демократичного, гуманного. Саме тому в сучасному світі не існує значущішої і водночас важко втілюваної в практику існування ідеї, аніж права та свободи людини й громадянина. Права людини виступають основним критерієм оцінки якості державності, ступеня її демократичності, прихильності до правового підґрунтя, моральності, загальнолюдських цінностей.

Проголосивши себе правовою державою, про що говорить ст. 1 Конституції України, Україна тим самим робить перший крок на шляху правової державності, заснованої на визнанні прав і свобод особи найвищою цінністю. Конституція України також закріпила, що права і свободи людини є невідчужуваними і непорушними (ст. 21), вони гарантуються і не можуть бути скасовані (ст. 22), а держава відповідає перед людиною за свою діяльність, тому утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Забезпечення законності, правопорядку, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян – це предмет турботи держави, її органів, організацій, установ та посадових осіб.

Розуміння поняття «принцип» як тема наукового дослідження займає почесне місце в сучасній юридичній науці. Це зумовлено, перш за все, великим обсягом суспільно-правових відносин, на які поширюється дія відповідних принципів. Крім того, багатоаспектність розуміння цього терміну детермінує необхідність проведення його детального наукового аналізу. Відповідно, розуміння терміну «принцип» може мати різні значення не тільки в наукових працях, а й під час правозастосовчої діяльності.

Наукова новизна. Євроінтеграційний курс нашої держави, у контексті підвищення правових стандартів підтримання гуманістичного початку в усіх сферах нашого життя, в тому числі і захисті прав, свобод та законних інтересів людини, обумовлені підвищеним інтересом з боку міжнародної спільноти та імплементації норм міжнародного права у національне законодавство.

Станом на грудень 2020 року на розгляді в Європейському суді перебувало загалом 62 000 справ проти держав – сторін Конвенції, з них 10 400 проти України, що складає 16,8 % від загальної кількості справ.

У реалізації організаційно-правової складової частини механізму захисту прав та свобод людини і громадянина особливе місце займає конституційно-правовий механізм захисту, який включає в себе, насамперед, конституційні принципи, що забезпечують вільний розвиток і гідне існування кожної особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питанню захисту прав, свобод та законних інтересів людини приділяли чималу увагу вчені, у різні часи розвитку і становлення правової науки такі, як: Авдеєнкова М. П., Бочуляк Н.І., Венгеров А. Б., Вітковська А.Т., Глухарєва Л. І., Головистикова А. Н., Гришук О.В., Данилова В. А., Данильян О. Г., Еремєєва Е. А., Зайчук О.В., Кармазіна К. Ю., Клименко О.М., Кочур О.О., Кушніренко О. Г., Максимов С. І., Миронова Т. К., Оніщенко Н. М., Пильгун Н. В., Плахотнюк Н.Г., Примаєв В.Д., Рабінович П. М., Романовський Г. Б., Соколенко О. Л., Тодика А. О. Фальковський, Ю. М., Чижмарь К.І., Чорна С., Шаповал В., Шєбаніц Д. М. та ін.

Висновки. Резюмуючи всі вище наведені положення, слід підсумувати, що завдяки цим принципам досягається, по-перше, необхідний баланс конституційних цінностей при їхній реалізації в чинному законодавстві, а по-друге – в правозастосовній практиці, у випадку виникнення прогалин і протиріч у чинному законодавстві. Існування цих принципів є результатом інтеграції загальноновизнаних норм міжнародного права в вітчизняному законодавстві, що дозволяє забезпечувати й захищати права людини й громадянина в Україні на рівні цивілізованих світових стандартів.

Ключові слова: конституція України, права людини, механізм захисту, законодавство, право, конституційні принципи.

CONSOLIDATION OF THE INSTITUTIONAL MECHANISM FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN CONSTITUTIONAL PRINCIPLES

Abstract. The article considers various aspects of establishing the institutional mechanism for the protection of human rights in constitutional principles. The rule of law, equality, justice, legality, their relationship is actively discussed in modern Ukrainian legal science and the science of public administration. The author emphasizes that the rule of law is a fundamental principle on which the establishment of the institutional mechanism for the protection of human rights in constitutional principles is based. The author comes to the conclusion that thanks to the combination of principles, firstly, the necessary balance of constitutional values is achieved when they are implemented in the current legislation, and secondly, in law enforcement practice, in case of gaps and contradictions in the current legislation. The main constitutional principles of the institutional mechanism for the protection of human rights include such principles as the rule of law, the principle of equality before the law and the court, the principle of justice and the principle of legality.

Also, in the course of the research, we came to the understanding that: legality as a principle of behavior of legal subjects, legality as a principle of functioning of state bodies, officials is essentially a requirement for voluntary performance by legal subjects of their duties and realization of their rights, legitimate interests in within the limits of law. The main guarantees of legality as a principle of behavior of legal subjects are: 1) constitutional consolidation of the rights and freedoms of a person and a citizen; 2) creation of the necessary conditions for the voluntary implementation of legal provisions by subjects; 3) equality of rights of subjects; 4) the inevitability of responsibility for committed offenses; 5) activity in the field of law based on the general permissive principle is allowed everything that is not prohibited by law. Within the framework of a broad approach to understanding the essence of legality, its content includes not only the universal obligation of legal prescriptions for all subjects of law, but also the supremacy of the law, the equality of subjects of law before the law, the efficiency of the state apparatus, etc.

The purpose of the work: to investigate the consolidation of the institutional mechanism for the protection of human rights in constitutional principles.

Methodology. It is common knowledge that individual rights and freedoms are social goods that have the highest value. Human rights and freedoms and their guarantees determine the content and direction of state activity. The problem of the essence and implementation of the concept of "rights and freedoms of a person and a citizen" is key in the life of a society that claims the status of a democratic, humane one. That is why in the modern world there is no more significant and at the same time difficult to put into practice idea of existence than the rights and freedom of a person and a citizen. Human rights are the main criteria for assessing the quality of statehood, the degree of its democracy, adherence to the legal basis, morality, and universal human values.

Declaring itself a legal state, as stated in Art. 1 of the Constitution of Ukraine, Ukraine thereby takes the first step on the path of legal statehood, based on recognizing the rights and freedoms of the individual as the highest value. The Constitution of Ukraine also established that the rights and freedoms of a person are inalienable and inviolable (Article 21), they are guaranteed and cannot be revoked (Article 22), and the state is responsible to a person for its activities, therefore the approval and provision of human rights and freedoms is the main duty of the state. Ensuring legality, law and order, protection of rights, freedoms and legitimate interests of citizens is the concern of the state, its bodies, organizations, institutions and officials.

Understanding the concept of "principle" as a topic of scientific research occupies an honorable place in modern legal science. This is caused, first of all, by the large volume of social and legal relations, which are covered by the relevant principles. In addition, the multifaceted understanding of this term determines the need for its detailed scientific analysis. Accordingly, the understanding of the term "principle" can have different meanings not only in scientific works, but also during law enforcement activities.

Scientific novelty. The European integration course of our country, in the context of raising the legal standards of maintaining a humanistic beginning in all spheres of our life, including the protection of human rights, freedoms and legitimate interests, is due to the increased interest on the part of the international community and the implementation of the norms of international law into national legislation.

As of December 2020, a total of 62,000 cases against states parties to the Convention were under consideration at the European Court, of which 10,400 were against Ukraine, which is 16.8% of the total number of cases.

In the implementation of the organizational and legal component of the mechanism for the protection of human and citizen rights and freedoms, a special place is occupied by the constitutional and legal mechanism of protection, which includes, first of all, constitutional principles that ensure the free development and dignified existence of each individual.

Conclusions. Summarizing all the above provisions, it should be concluded that thanks to these principles, firstly, the necessary balance of constitutional values is achieved when they are implemented in the current legislation, and secondly, in law enforcement practice, in case of gaps and contradictions in the current legislation. The existence of these principles is the result of the integration of generally recognized norms of international law in domestic legislation, which allows to ensure and protect human and citizen rights in Ukraine at the level of civilized world standards.

Key words: the constitution of Ukraine, human rights, protection mechanism, legislation, law, constitutional principles.

1. Вступ

У загальнотеоретичному правовому розумінні принципи традиційно розглядаються як найбільш загальні вимоги, що ставляться до суспільних відносин та їх учасників, а також як вихідні керівні засади, відправні усталення, що виражають сутність права і впливають з ідей справедливості та свободи, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси чинної правової системи (Загальна теорія держави і права, 2009, с. 197).

Закріпивши найважливіші життєві права та свободи людини, Конституція України також містить низку статей, спрямованих на захист цих прав і свобод. До них належить, насамперед, ст. 21 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. (Конституція України від 28 червня 1996 року). Невідчужуваність прав означає таке закріплення їх за людиною, яке не залежить від її волі та бажання (наприклад, спроби обміняти приналежне їй право на якесь інше благо або передати своє право комусь іншому тощо). Право людини захищене, передусім, від неї самої, від таких її дій за різних несприятливих обставин, які призводили б до втрати особою власного права. Це положення в юридичній літературі тлумачать так, що «...жодна людина не може бути позбавлена своїх прав ані будь-яким актом держави, в тому числі волею більшості суверенного народу, ані навіть власним актом» (Тодика Ю. М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні, с. 68–69).

На захист прав і свобод людини орієнтований зміст ст. 22 Конституції, у якій передбачено, що «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані». Кожна держава, стверджують дослідники, надає своїм громадянам певний рівень політичних, економічних, соціальних, юридичних та інших гарантій дотримання й забезпечення їхніх прав. Конституційні гарантії прав і свобод особи слід трактувати як «...сукупність соціальних, економічних, політичних та інших прийомів, механізмів і методів, що дають змогу реалізувати та забезпечити на практиці закріплені в Конституції права й свободи людини і громадянина» (Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України. Право України., 1999, с. 180).

Аналізуючи всі вище наведені положення, на нашу думку, до основних конституційних засад інституційного механізму захисту прав людини, слід віднести такі принципи як верховенство права, принцип рівності перед законом та судом, принцип справедливості та принцип законно-

сті. З метою виконання завдань, поставлених перед даною магістерською роботою, видається доцільним проаналізувати їх більш детально.

Верховенство права є однією з проблем, яка найбільш активно обговорюється у сучасній українській філософії та теорії права. Як відомо, верховенство права є фундаментальним принципом спільних цінностей, на яких базується сучасний цивілізований світ. Тому вихід українського суспільства на якісно новий рівень свого цивілізаційного розвитку, пов'язаний з включенням у процеси глобалізації та євроінтеграції, обумовили необхідність такого ж нового рівня в концептуальному осмисленні та практичній реалізації цього конституційного принципу. Слід відзначити, що у сфері теоретичної розробки принципу верховенства права та його реалізації в Конституційному правосудді українська юридична наука має певні здобутки.

Водночас, слід відзначити, що ми досі не маємо чіткого розуміння верховенства права, яке б знайшло своє втілення в законодавстві і правових інститутах. Саме невикорінність верховенства права основах нашого буття і не дає нам змоги вивести його точну юридичну формулу. Тому ми й вимушені постійно звертатися до уточнення концептуальних положень стосовно цього феномену.

Досвід аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури діє підставу розрізнити верховенство права як правову ідею і верховенство права як принцип. У свою чергу розуміння верховенства права як ідеї включає декілька рівнів.

По-перше, мінімальне розуміння, що відповідає традиції Гоббса, за якою верховенство права – це наявність передбачуваності в діяльності індивідів, тобто наявність загальних норм, які діють та застосовуються судами у разі їх порушення. Цей рівень відповідає принципу формальної законності, тому в цьому значенні будь-яке юридичне рішення – навіть несправедливе – може розглядатися як здійснення ідеї верховенства права.

По-друге, більш широке розуміння, яке за змістом збігається з німецькою ідеєю правової держави. У межах цієї конструкції, верховенство права набуває системної природи, тобто здійснюється як певна сукупність принципів, головна ідея яких полягає у визнанні переваги права і закону над свавільними діями влади і наданні не тільки приватним особам, а й органам публічної влади статусу суб'єктів права, дії яких мають пройти через контролюючі їх законність судові процедури. Інтегральною частиною цього ріння верховенства права є те, що

громадяни можуть вільно критикувати закони і оспорювати справедливість дій уряду і політиків на підставі загальноновизнаних і закріплених у міжнародних договорах і національних конституціях стандартів – прав людини.

По-третє, рівень включає попередні два і доповнює їх певними вимогами щодо правопорядку, який має бути встановлений на підставі загальних норм, що забезпечують формально рівне ставлення до всіх адресатів. Вони мають бути зрозумілими і можливими для виконання, стабільними, несуперечливими, гласними, не мати зворотної дії тощо. Цей рівень відповідає відомим фулерівським вимогам до моральності права, або вимогами формальної справедливості.

У вузькому розумінні (у плані співвідношення однорідних категорій) права й закону в регулюванні суспільних відносин, їх ролі в забезпеченні правопорядку, тобто у смислі верховенства права над законом. Саме на таких підхід орієнтує ст. 8 Конституції України, що закріплює визнання й дію принципу верховенства права в роз'яснює відповідно до цього його зміст: а) як найвищу юридичну силу Конституції України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону України, який передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України (Сушко Є.Р. Верховенство права: проблеми розуміння та застосування., 2007). Одним із основоположних принципів є принцип рівності, адже він демонструє позицію держави щодо розподілу суспільних благ та обмежень. Традиційне тлумачення вбачає його однією із фундаментальних конституційних вимог, важливою умовою існування правової держави (Журавльова Г.С. Еволюція принципу рівності прав і свобод людини і громадянина., 2012, с.349).

2. Принцип рівності.

Принцип рівності вимагає забезпечення рівних можливостей, створення членами суспільства реальних можливостей конкурування один з одним з достатніми шансами на успіх, зумовленими рівністю перед законом і судом, рівністю прав і обов'язків людини, додержанням принципу недискримінації.

Конкретний зміст поняття передбачає 4 основні аспекти, які суттєво відрізняються один від одного: 1. Рівна повага в межах певної схеми процесу ухвалення постанов – вимога виявляти рівну повагу до думки кожного.

2. Об'єктивне ставлення – вимога однакового розгляду однакових випадків. 3. Рівність розподілу – вимога отримання кожним рівної частки певного блага. 4. Рівність результату – вимога, згідно з якою індивіди після процедури розподілу повинні опинитися в однакових умовах. Рівність передбачає вимогу поводитись в однакових випадках однаковим чином, а у відмінних випадках – відмінним. Ще Платон підкреслив це досить влучним висловленням: «Для нерівних рівне стало б нерівним» (Журавльова Г.С. Еволюція принципу рівності прав і свобод людини і громадянина., 2012, с. 350).

Проблема рівності завжди була актуальною, оскільки вона незмінно пов'язувалася з демократичним правовим статусом людини та громадянина, встановленням справедливого громадського порядку в країні. Утілення цієї засади в правових актах свідчило про демократичний шлях розвитку держави. У Конституції України вона відображена в ст. 24, яка проголошує, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (Грищук О.В. Людська гідність у праві: філософські проблеми., 2007, с. 289).

На відміну від фактичної рівності, правова рівність – це рівність перед правом. Складання ідеї рівності в суспільстві і праві включало й продовжує включати низку вагомих моментів, між яких можна відзначити історичні, культурні, віруючі, фінансові, політичні тощо.

У природному середовищі люди вільно розпоряджаються своєю свободою, власністю й усі без винятку є рівними. Природний закон учить людей: оскільки всі вони рівні та незалежні, не завдавати збитків життю, здоров'ю, свободі, власності іншого, він вимагає миру та збереження всього людства. Абсолютна рівність нездійсненна, тому що суперечить природній, а також духовній сутності людини. Утім умовна (формальна) рівність є, і потреба в її існуванні не викликає заперечень. «Таке усвідомлення рівності містить універсальний характер і вимагає схожого ставлення до людей, незалежно від їхніх індивідуальностей і характеристик. Із правового погляду рівність має на увазі однакові можливості – права і свободи, а ще одноманітні прямі обов'язки для всіх людей і суспільних груп» (Кочур О.О. Рівність як форма вираження буття фізичної особи., 2014, с. 31).

Отже, варто погодитися з міркуваннями А. Грищук, що існування принципу формальної рівності гарантує статус права як регулятора суспільного життя людей, а відсутність формальної рівності говорить про відсутність права.

Отже, беручи до уваги вищезазначене, можна зробити висновок, що передача окремим людям більшої міри свободи порівняно з іншими порушує правову рівність між людьми. Усі люди від природи рівні й наділені невід'ємними правами на життя і свободу (Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права., 2017, с 253).

3. Принципи справедливості та законності.

Принцип справедливості полягає в рівному юридичному масштабі поведінки й у суворій відповідності юридичної відповідальності вчиненому правопорушенню. Він відображений в самому змісті права, має оціночний характер і знаходить своє вираження в правах і обов'язках, заходах заохочення і покарання і т. п. Усі галузі права намагаються втілити в життя основи справедливості в регульовані ними суспільні відносини. Уся правова система стоїть на сторожі справедливості, служить засобом її вираження і закріплення, охорони і захисту.

Принцип справедливості найбільшою мірою виражає загальносоціальну сутність права, прагнення до пошуку компромісу між учасниками правових зв'язків, між особою та суспільством, громадянином та державою. На думку В.Д. Примака, справедливість може бути визначена і як окрема властивість, один із численних виявів верховенства права, і як цілісна, інтегральна ознака правопорядку, що побудований на засадах верховенства права (Примак В.Д. Справедливість цивільноправової відповідальності у співвідношенні з принципами розумності, добросовісності, верховенства права, юридичної рівності та пропорційності., 2014, с. 86).

Усталеним у науковій літературі є також підхід, згідно з яким добросовісність є внутрішнім критерієм, тоді як справедливість і розумність – зовнішнім або об'єктивним мірилом якості права. Справедливість слугує підґрунтям для практичного утвердження людської гідності, яка становить вершину ієрархії цивілізаційних цінностей будь-якого демократичного суспільства.

З позиції природного права справедливість – це застосування моральних вимог як вимог правових до актів законодавства, поняття про належне, яке відповідає розумінню сутності прав людини. Дуже часто справедливість розуміють як концепцію пропорційності вибраних засобів поставленій меті.

Як стверджується в літературі, принцип справедливості можна розглядати на декількох рівнях узагальнення. Перший рівень передбачає найбільший ступінь узагальнення й охоплює такі вимоги: рівності, гуманізму, відпо-

відності правових норм моральним, ієрархії в захисті суспільних відносин. Другий рівень змісту принципу справедливості юридичної відповідальності розкривається через принципи законності, невідворотності, гуманізму, індивідуалізації, винності діяння. «Відповідальність справедлива, коли вона законна, невідворотна, індивідуалізована, настає за винні діяння» і відповідає вимогам гуманізму.

Справедливість неможливо розглядати незалежно від інших принципів як юридичної відповідальності, так і кримінального права. Принцип справедливості юридичної відповідальності – ідея, основне начало, закріплене в системі норм, що передбачають юридичну відповідальність, що полягає в рівності, повазі і захисті прав і свобод людини, відповідності правових норм моральним нормам, категоріям розумності і сумлінності, в обліку ієрархії особистих, суспільних і державних інтересів.

Категорія законності є складною за своїм змістом та сутністю. В юридичній науковій літературі законність розглядають як принцип формування правової держави або як її ознаку; як спосіб управління суспільством; як режим чіткого виконання закону. Крім цього, законність трактують як сукупність вимог, гарантій, що забезпечують порядок у державі. Чимало уваги в юридичній літературі приділено таким категоріям, як «режим законності», «метод законності», «стан законності» та ін. . Укладачі юридичної енциклопедії зазначають, що законність є політико-правовим явищем, що відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права та влади, права та держави (Юридична енциклопедія: у 6 т., 1999, с 48).

В межах широкого підходу до розуміння сутності законності в її зміст включається не лише загальнообов'язковість правових приписів для всіх суб'єктів права, а й верховенство закону, рівність суб'єктів права перед законом, ефективність роботи державного апарату тощо.

На наш погляд принцип законності є правовим явищем, що відображає необхідність суспільства і державної влади діяти правомірно в межах норм права, закріплених всіма джерелами права. Водночас діяти правомірно означає в процесі реалізації принципу законності дотримуватись основних його вимог. Вимог законності однаково повинні дотримуватися як усі органи державної влади, так і службові особи, підприємства, установи, організації, а також громадяни (Каленіченко Л.І. Юридична відповідальність працівників Національної поліції

України як спосіб забезпечення законності в її діяльності., 2019, с. 19).

Законність як принцип права є ідеєю, настановою, що закладає основу (є відправною точкою) розвитку і функціонування права. Як принцип права законність характеризується такими ознаками: 1) загальність вимог закону; 2) верховенство і єдність закону; 3) рівність громадян перед законом та судом; 4) невідворотність відповідальності суб'єктів за скоєне правопорушення (Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права, 2006, с. 131).

Законність як принцип поведінки суб'єктів права, законність як принцип функціонування державних органів, посадових осіб по суті є вимогою добровільного виконання суб'єктами права своїх обов'язків та реалізації ними прав, законних інтересів у межах права. Основними гарантіями законності як принципу поведінки суб'єктів права є: 1) конституційне закріплення прав та свобод людини і громадянина; 2) створення необхідних умов для добровільної реалізації суб'єктами права законоположень; 3) рівність прав суб'єктів; 4) невідворотність відповідальності за скоєні правопорушення; 5) діяльність у сфері права на основі загальнодозвільного принципу дозволено все, що не заборонено законом.

4. Висновки.

Резюмуючи всі вище наведені положення, слід підсумувати, що завдяки цим принципам досягається, по-перше, необхідний баланс конституційних цінностей при їхній реалізації в чинному законодавстві, а по-друге – в правозастосовній практиці, у випадку виникнення прогалин і протиріч у чинному законодавстві. Існування цих принципів є результатом інтеграції загальновищаних норм міжнародного права в вітчизняному законодавстві, що дозволяє забезпечувати й захищати права людини й громадянина в Україні на рівні цивілізованих світових стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: _____

1. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік та ін.; за ред. М. В. Цвіка., Харків: Право, 2009. 584 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141
3. Тодика Ю. М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Київ : Ін Юре, 2004. 368 с.
4. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України. *Право України*. 1999. № 10. С. 5–7.
5. Сушко Є.Р. Верховенство права: проблеми розуміння та застосування. *Судова апеляція*. 2007. № 1.

6. Журавльова Г.С. Еволюція принципу рівності прав і свобод людини і громадянина. *Форум права*. 2012. № 4. С. 349–355.
7. Грищук О.В. Людська гідність у праві: філософські проблеми. Л. : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. 428 с.
8. Кочур О.О. Рівність як форма вираження буття фізичної особи. *Форум права*. 2014. № 1. С. 286–293
9. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 252–254.
10. Примак В.Д. Справедливість цивільноправової відповідальності у співвідношенні з принципами розумності, добросовісності, верховенства права, юридичної рівності та пропорційності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. № 24. Т. 2. С. 86
11. *Юридична енциклопедія*: у 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка (відп. ред.) та ін. Київ, 1999. Т. 2. 744 с.
12. Каленіченко Л.І. Юридична відповідальність працівників Національної поліції України як спосіб забезпечення законності в її діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 17–20
13. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права : підручник. Київ, 2006. 242с.

REFERENCES: _____

1. Zagalna teoriya derzhavi i prava : pidruchnik dlya studentiv yuridichnih vishih navchalnih zakladiv [General theory of the state and law: a textbook for students of legal higher educational institutions] / M. V. Cvik ta in. ; za red. M. V. Cvika. Harkiv: Pravo, 2009. pp. 584. [in Ukrainian].
2. Konstituciya Ukrayini vid 28 chervnya 1996 roku. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini [The Constitution of Ukraine dated June 28, 1996. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine.] 1996. № 30. pp. 141. [in Ukrainian].
3. Todika Yu. M. (2004) Konstitucijno-pravovij status lyudini i gromadyanina v Ukrayini [Constitutional and legal status of a person and a citizen in Ukraine.]. Kiyiv : In Yure. pp. 368 . [in Ukrainian].
4. Shapoval V. (1999) Verhovenstvo zakonu yak princip Konstituciyi Ukrayini. Pravo Ukrayini. [The rule of law as a principle of the Constitution of Ukraine. Law of Ukraine.] №10. pp. 5-7. [in Ukrainian].
5. Sushko Ye.R. (2007) Verhovenstvo prava: problemi rozumynnya ta zastosuvannya. Sudova apelyaciya. [The rule of law: problems of understanding and application. Judicial appeal.] № 1. [in Ukrainian].
6. Zhuravlova G.S. (2012) Evolyuciya principu rivnosti prav i svobod lyudini i gromadyanina. [The evolution of the principle of equality of rights and freedoms of a person and a citizen.] Forum prava. № 4. pp. 349–355. [in Ukrainian].
7. Grishuk O.V. (2007) Lyudska gidnist u pravi: filosofski problemi. L. : Lvivskij derzhavnij universitet vnutrishnih sprav. [Human dignity in law: philosophical problems.] pp. 428 . [in Ukrainian].

8. Kochur O.O. (2014) Rivnist yak forma virazhennya buttya fizichnoyi osobi. [Equality as a form of expression of being a physical person.] Forum prava. № 1. pp. 286–293. [in Ukrainian].
9. Ozerova V. (2017) Princip zagalnoyi povagi prav lyudini yak osnovopolozhnij princip mizhnarodnogo prava. [The principle of universal respect for human rights as a fundamental principle of international law.] Pidpriyemnictvo, gospodarstvo i pravo. № 11. pp. 252-254. [in Ukrainian].
10. Primak V.D. (2014) Spravedlivist civilnopravovoyi vidpovidalnosti u spivvidnoshenni z principami rozumnosti, dobrosovisnosti, verhovenstva prava, yuridichnoyi rivnosti ta proporciynosti. [The justice of civil liability in relation to the principles of reasonableness, good faith, rule of law, legal equality and proportionality.] Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacionalnogo universitetu. Seriya «Pravo». № 24. T. 2. pp. 86. [in Ukrainian].
11. Yuridichna encyklopediya: u 6 t. [Legal encyclopedia: in 6 volumes]/ za red. Yu.S. Shemshuchenka (vidp. red.) ta in. Kiyiv, 1999. T. 2. pp. 744 s. [in Ukrainian].
12. Kalyenichenko L.I. (2019) Yuridichna vidpovidalnist pracivnikiv Nacionalnoyi policiyi Ukrayini yak sposib zabezpechennya zakonnosti v yiyi diyalnosti. [Legal responsibility of employees of the National Police of Ukraine as a way to ensure legality in its activities.] Yuridichnij naukovij elektronnij zhurnal. № 2. pp. 17-20 [in Ukrainian].
13. Zajchuk O.V., Onishenko N.M. (2006) Teoriya derzhavi i prava : pidruchnik. [Onishchenko N.M. Theory of the state and law: a textbook.] Kyiv, pp. 242. [in Ukrainian].